

11. Мрочко М. Причини втрати та шляхи відновлення довіри до банківської системи України / М. Мрочко, Ю. Тихан. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/freu/2009_19/53.pdf.

12. Серебряков С.В. Финансовые инновации: необходимость и достаточность / С.В. Серебряков // Банковское дело. – 2001. – № 4. – С. 6-10.

13. Щукін В. Як змусити людей довіряти банкам?. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.epravda.com.ua/publications/498ad3f93a30a/>.

14. EU Green Paper "Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility". [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0366en01.pdf.

Гырык О.С. Влияние корпоративной социальной ответственности на активизацию банковской деятельности

Анализируется степень доверия населения к банкам, предлагается обновление мотивационного механизма обеспечения банковской деятельности на базе корпоративной социальной ответственности (КСВ). Установлено, что эффективное внедрение мероприятий по КСВ способно принести существенную выгоду банковскому учреждению и запустить в действие мотивационный механизм активизации банковской деятельности именно через систему приведенных выгод, что особенно актуально во времени финансово-экономического кризиса и возобновления доверия населения до банковской системы.

Ключевые слова: доверие, активизация банковской деятельности, мотивационный механизм, корпоративная социальная ответственность.

Gyryk O.C. Corporate social responsibility influence on activation of bank activity

Analyzed the causes of loss of public confidence in the banking institutions are invited to update the motivational mechanism of banking activities based on corporate social responsibility (CSR). It is set that effective introduction of measures on CSR is able to bring a substantial benefit bank establishment and start in an action the motivational mechanism of activation of bank activity exactly through the system of the resulted benefits, that especially topically in time of finansovo-ekonomichnoy crisis and proceeding in the trust of population to the banking system.

Keywords: motivational mechanism, activation of banking, trust, corporate social responsibility.

УДК 368

Аспір. Н.М. Добош¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ КАПІТАЛУ СТРАХОВИКІВ – ОДИН З АСПЕКТІВ ВПЛИВУ НА ЇХНЮ ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ

Охарактеризовано вплив світових глобалізаційних процесів на економіку України в контексті її страхового ринку. Визначено основні завдання іноземних інвесторів, які мають намір брати участь у статутному капіталі українських страхових організацій. Також автор здійснює порівняльну характеристику переваг і вад відкриття страхового ринку України для іноземних інвестицій з боку інвесторів, держави, страховиків та страхувальників.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, диверсифікація, інвестиції, глобалізаційний процес.

Вступ України до СОТ спричинив поступове збільшення присутності іноземних учасників на страховому ринку України. Їхній прихід є важливим

¹ Наук. керівник доц. В.Й. Плиса – Львівський НУ ім. Івана Франка

чинником розвитку та перетворення страхового сектору економіки держави. У цьому випадку підвищується роль страхування в контексті забезпечення стабільності, фінансової стійкості та ефективного функціонування вітчизняних страхових компаній під впливом глобалізаційних процесів, які відбуваються у всьому світі.

Ще зовсім недавно страховий ринок України був важкодоступним для іноземного капіталу. Причиною цього стала протекціоністська спрямованість вітчизняного законодавства, зокрема участь іноземних інвесторів обмежувалася 49-відсотковою часткою у статутному капіталі страхової компанії тощо. Проте сьогодні відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом, страховий ринок нашої країни став відкритим для іноземного капіталу. Найпривабливішим для іноземних страховиків ще донедавна фахівці вважали сектор страхування життя. Це пояснюється тим, що він перебуває у фазі зародження, але має великий потенціал розвитку. Протягом 2007-2009 рр. спостерігалася тенденція до активного зростання іноземних інвестицій у страхові компанії, які займаються класичним ризиковим страхуванням.

Національна галузь страхування стає дедалі привабливішою для інвесторів: на кінець 2009 р. в Україні діяли близько 100 страхових компаній з іноземним капіталом. З одного боку іноземний капітал сприяє підвищенню капіталомісткості страхового ринку та зміцненню фінансової стійкості страхових компаній. З іншого – у процесі інтеграції національного страхового ринку у світовий існує низка небезпек і ризиків, що впливають на інтереси держави та національних страховиків.

Цілком відкритих страхових ринків у світі не існує, кожна країна намагається захистити свій внутрішній страховий ринок, запроваджуючи різні обмеження. Конкретні умови доступу іноземних страховиків на національні страхові ринки визначаються мірою зацікавленості держави у збереженні контролю над національною страховою системою. Деякі країни практикують введення національних бар'єрів шляхом прийняття підзаконних актів, що унеможливають реальний вступ іноземних страховиків на національні страхові ринки. Водночас існує потреба створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу в країну, оскільки є чимало переваг його наявності на національному страховому ринку.

Завдання держави у цьому процесі зводяться до двох груп: захист національних інтересів страховиків і страхувальників; залучення іноземних інвестицій задля капіталізації та зміцнення страхового ринку.

Наведені завдання певною мірою виключають одна одну. Бажання додаткового залучення іноземного капіталу завжди неможливе без створення сприятливого інвестиційного клімату, а бажання захистити національних страховиків неминуче призведе до всіляких обмежень. Оцінюючи переваги та недоліки цього процесу основним завданням оптимальної політики у страховій сфері є збалансування обмежувальних і стимулювальних заходів.

Систематизуємо переваги та недоліки відкриття українського страхового ринку для іноземних інвесторів, держави, українських страховиків і страхувальників у табл.

**Табл. Переваги та вади відкриття українського страхового ринку
в контексті інтересів його суб'єктів**

Суб'єкт страхового ринку	Переваги	Вади
Іноземний інвестор	- освоєння нових ринків; - отримання довготермінового капіталу на ринку страхування життя; - організація розгалуженої системи обслуговування інших економічних суб'єктів-нерезидентів; - отримання високих доходів від інвестування страхових резервів.	- брак сприятливого інвестиційного клімату; - політичні ризики; - нестабільність інвестування резервів в українську економічну систему; - низький рівень життя населення й розвитку виробничої сфери економіки.
Держава	- підвищення авторитету в міжнародному співтоваристві; - можливість ефективного розвитку страхування та конкуренції; - інтеграція у світове співтовариство; - підвищення загальної капіталізації страхового ринку; - розвиток фінансових ринків та їхньої інфраструктури.	- ускладнення страхового нагляду; - посилення іноземного втручання у страхову систему країни; - відтік коштів закордон; - ризик появи інструментів для швидкого вилучення прибутку та виходу з ринку; - недовговічність відносин.
Українські страховики	- підвищення фінансової стійкості компаній; - підвищення якості страхового продукту; - створення нових робочих місць, підвищення кваліфікації кадрів; - запровадження міжнародного досвіду ведення страхової справи; - покращення організаційного та фінансового менеджменту.	- надлишкова конкуренція; - загроза банкрутства та злиття.
Українські страхувальники	- можливість великого вибору серед страхових компаній; - поява нових страхових послуг; - зниження тарифів з окремих видів страхування через конкуренцію.	- ризик шахрайства з боку іноземних страховиків.

Для іноземних інвесторів існує велика кількість привабливих аспектів національного страхового ринку. Судячи з тенденцій останніх років низка недоліків не впливає на наявність щораз більшої частки іноземного капіталу на страховому ринку України.

Держава через наявність іноземного капіталу на своєму фінансовому ринку може як виграти, так і програти. Все залежить від грамотного державного регулювання та страхового нагляду. Для українських страховиків існує більше переваг, ніж вад у залученні іноземного капіталу.

Українські страхувальники теж виграють через залучення іноземного капіталу у страхову сферу. Поява нових страхових послуг, зниження страхо-

вих тарифів, зміцнення фінансової стійкості страховиків веде до підвищення довіри громадян України до страхових компаній та страхового ринку загалом.

Прикладом впливу таких переваг і вад може бути Польща. Після допуску іноземного капіталу страховий ринок став значно ефективніший, характеризувався сукупністю таких чинників, як зростання конкуренції (динамічне зростання кількості страховиків у Польщі), підвищення капіталізації ринку, приватизація й демонополізація, передача ноу-хау, а також поява нових можливостей для національних страховиків. Ключовими моментами результату іноземних інвестицій у Польщі стало зростання рівня захищеності й лояльності страхувальника з одного боку, поліпшення й стабілізація фінансового стану страхових компаній – з іншого [3].

За останні три роки на страховому ринку України сталося близько двох десятків злиттів і поглинань за участю іноземного капіталу. Процеси злиття і поглинання безперечно включають зміну власника або структури капіталу. Із першої тридцятки компаній за останній час уже викупили іноземці "Інго Україна" ("Ингосстрах"), "Кредо-Класик" (UNIQA) та "ПЗУ Україна" (PZU S.A.), на які припадає 8 % страхового ринку. Серед компаній, які входять у першу сотню страховиків, куплено "РОСНО Україна" ("РОСНО"), "ПРОСТО страхування" ("РЕСО-Гарантія"), "Княжа" (Wiener StUdtische), "Європейський страховий альянс" ("НРБ"), "ІФД Капітал страхування" ("Росгосстрах"), "Інпро" ("Grave Ukraine") [1].

При цьому спостерігають лише вкладення у статутний капітал, вкладення в розвиток бізнесу українських страховиків усе ще є рідкістю на українському страховому ринку. Більшість інвесторів обмежується мінімумом додаткових вкладень, потрібних для здійснення швидкої реорганізації компанії, побудови агентської мережі та запровадження елементарних ІТ-технологій.

Саме через це експансія іноземного капіталу досі ще не викликала перевороту на страховому ринку. Насамперед прихід нових гравців не призвів до зниження цін на основні види страхових продуктів, не спостерігається різке зростання виплат або появу нових технологій на ринку. Середній приріст обсягу зібраних премій у дочірніх компаніях іноземних страховиків, як і раніше, порівняно з приростом обігів у національних страхових компаніях.

Сьогодні різке зростання показали лише "лайфові" страховики (Alico, AIG Life, Grawe Ukraine, ECCO, СК "Іллічівське"), в яких щорічний приріст страхових премій іноді сягає 500 % за одночасного зростання зазначеного сегменту ринку всього лише на 72 % на рік. У сегменті страхування життя іноземці відіграють домінуючу роль: 50 % валових премій у цьому секторі припадає на двох лідерів, серед яких австрійська Grawe Ukraine та американська Alico AIG Life.

Великі транснаціональні компанії (AIG, PZU SA, QBE та ін.), які вже працюють на страховому ринку України, діють агресивно та постійно розширюють свою ринкову нішу. Єдине обмеження, яке діє на сьогодні відносно іноземних страховиків – відкрити в Україні філії можна лише через п'ять років після вступу нашої країни до СОТ. На противагу в Російській Федерації встановлено жорсткі обмеження для нерезидентів, а саме і їхня сукупна частка у статутному капіталі не може перевищувати 25 % [5].

Основні завдання процесів злиття та поглинання за участю іноземного капіталу можна звести до таких:

- вихід на ринки інших країн – мета, актуальна останнім часом;
- покращення конкурентних позицій – компанії шукають можливості зростання за рахунок придбання додаткових активів або прагнуть посилити позиції на ринку, долучаючи варіант купівлі конкурентів і захоплення частки ринку;
- створення стійкої переваги (за допомогою диверсифікації) – для більшого контролю ризиків (цінових, валютних), використання досвіду інших виробничих сфер, який недоступний для конкурентів, скорочення часу виходу на цей ринок; збереження стабільності та ємності ринку;
- інвестиційна – розміщення вільних коштів, участь у прибутковому бізнесі, купівля недооцінених активів; використання управлінських навичок

Світовий досвід розширення наявності страхових компаній з іноземним капіталом дає змогу виділити такі особливості:

- страхові компанії з іноземним капіталом концентрують свою діяльність насамперед на роботі із страхувальниками–фізичними особами;
- іноземні страхові компанії значний інтерес виявляють до страхування життя;
- останніми роками частка страхових активів, які контролюють іноземні страховики, постійно зростає;
- проникнення іноземного страхового капіталу на національні фінансові ринки зазвичай позитивно впливає на конкурентоспроможність місцевої страхової системи [7].

Загалом на українському ринку страхових послуг представлено майже всі найбільші світові страхові групи: об'єднаний італійсько-чеський холдинг "Generalli PPF Holding", німецька "Allianz", голландська "Fortis", польська "PZU", австрійські "UNIQA", "GRAWE", "Vienna Insurance Group", "ECCO", французькі "BNP Paribas Group" та "AXA", американська "AIG", австралійська "QBE", шведська "SEB", російські компанії "Росгосстрах", "Ингосстрах", "РЕСО-Гарантия", "Спутник" "Русский стандарт" та ін.

Нині на українському ринку страхових послуг практично не залишилося сильних національних страхових компаній. Багато великих страхових компаній українського страхового ринку цілком або частково належать іноземним фінансовим групам. Основною причиною експансії закордонних компаній на український страховий ринок є висока дохідність страхової справи в Україні. Багато економістів вважають, що за таких умов українські страхові компанії зможуть залишатися конкурентоспроможними лише за рахунок низької вартості своїх послуг і швидкої адаптації до нових реалій.

Проаналізувавши зазначені вище переваги та недоліки, бачимо, що недостатня конкурентоспроможність страхового ринку України, фінансова нестійкість страховиків навряд чи дадуть змогу в повному обсязі скористатися перевагами, які несе економічна відкритість.

Глобалізаційні процеси несуть істотні ризики для української страхової галузі, тому за таких умов ступінь відкритості національної економіки повинен відповідати й рівню розвитку української страхової системи. Це не означає, що потрібно повністю закрити шляхи доступу іноземних страхових компаній на вітчизняний ринок, проте необхідно врахувати те, що з поглибленням процесів глобалізації і зростанням загальної нестабільності ринків рі-

вень ризиків страхової діяльності також зростає. Така ситуація потребує ініціативи уповноваженого органу (Державної комісії з регулювання ринків) найшвидшого ухвалення комплексу заходів законодавчого та інституційного характеру щодо запобігання кризи української страхової системи внаслідок можливої втрати нею національної приналежності.

Література

1. **Гаманкова О.О.** Капіталізація страхового ринку України як прояв процесів глобалізації / О.О. Гаманкова // Економічний часопис – XXI, 2006. – № 5-6. – С. 32.
2. **Журавка О.С.** Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України / О.С. Журавка // Наука й економіка. – 2008. – № 1. – С. 277-285.
3. **Пластун В.С.** Іноземний капітал на страховому ринку України / В.С. Пластун, В.С. Домбровський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 182-191.
4. **Позднякова Л.О.** Страхові процеси в умовах ринкової трансформації економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 / Нац. академ. ДПС України. – 2004. – 18 с.
5. **Ромашенко О.** Тенденції динаміки концентрації і централізації капіталу на страховому ринку України / О. Ромашенко // Ринок цінних паперів України. – 2006. – № 11-12. – С. 67-72.
6. **Самойловський А.Л.** Страхування як фактор макроекономічної рівноваги та напрямки інтенсифікації ролі страхування в економіці країни // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 1. – С. 26-30.
7. **Суворовський О.Л.** Оптимізаційна модель інвестиційної діяльності страхових організацій / О.Л. Суворовський, О.С. Світлична // Вісник і регіон. – 2008. – № 1. – С. 96-99.
8. **Фурман В.М.** Ризики в інвестиційній та фінансовій діяльності страховика / В.М. Фурман // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 107-114.

***Добош Н.М.* Диверсификация структуры источников капитала страховщиков как один из аспектов влияния на их финансовую устойчивость**

Охарактеризовано влияние мировых глобализационных процессов на экономику Украины в контексте ее страхового рынка. Определены основные цели и задачи иностранных инвесторов, которые намерены участвовать в уставном капитале украинских страховых организаций. Также автор осуществляет сравнительную характеристику преимуществ и недостатков открытия страхового рынка Украины для иностранных инвестиций со стороны инвесторов, государства, страховщиков и страхователей.

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, диверсификация, инвестиции, глобализационный процесс.

***Dobosh N.M.* Sources diversity of insurers capital as one of the aspects of impact on its financial stability**

The article described the impact of global processes of globalization on the economy of Ukraine in the context of its insurance market. The main aims and objectives of foreign investors who intend to participate in authorized capital of Ukrainian insurance. Also, the author provides comparative analysis of advantages and disadvantages of opening the insurance market of Ukraine for foreign investment on the part of investors, government, insurers and insurance participants.

Keywords: insurance, insurance market, diversification, investment, globalization processes.

УДК 339.137.2 (061.5)

*Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
магістрант Х.Т. Цюпка – Львівська КА*

КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Розглянуто специфічні особливості формування конкурентного середовища на ринку споживчих товарів. Окреслено основні завдання і методи реалізації конкурен-